

Polsko-czeskie partnerstwa samorządów

Współpraca międzynarodowa gmin Euroregionu Silesia

Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry skupiające w swoim gronie miasta i gminy leżące na obszarze przygranicznym ma w swoich celach m.in. tworzenie korzystnych warunków dla ponadgranicznej współpracy różnych podmiotów, w tym także samych jednostek samorządu terytorialnego. Choć już w momencie powstawania Stowarzyszenia a potem Euroregionu Silesia niektóre z samorządów z polskiej strony granicy aktywnie współpracowały ze swymi partnerami z Republiki Czeskiej, to dopiero po roku 2000 nastąpiła intensyfikacja aktywności samorządów w zakresie nawiązywania głębszych, a potem formalnych kontaktów z odpowiednikami po stronie czeskiej.

Tu trzeba przypomnieć, że struktury samorządowe w Polsce i Czechach się różnią. W Polsce najmniejszą jednostką samorządu terytorialnego jest tzw. gmina zbiorcza, gromadzącą najczęściej od kilku do kilkunastu miejscowości (wsi) lub będącą miastem (np. Racibórz, Wodzisław Śl.). Natomiast w Czechach najmniejszą jednostką administracyjną jest przeważnie jedna miejscowość (wieś, miasto), tworząca gminę. Dochodzi więc do pewnej dysproporcji w wielkości samorządowych partnerów. Dla przykładu – partnerem dla gminy Lyski (5739 ha, 9417 mieszkańców) jest wieś Darkovice (1218 mieszkańców).

Granica między Republiką Czeską a Polską, będąca jednocześnie granicą pomiędzy Krajem Morawsko-śląskim (odpowiednikiem polskiego województwa) a województwami opolskim i śląskim, w dużej części jest granicą przecinającą historyczne ziemie śląskie. W poprzednich wiekach tej granicy albo nie było, albo często przebiegała

w inny sposób. Skutkiem tego były w przeszłości różne konflikty i antagonizmy, ale z drugiej strony – większości mieszkańców z obu stron dzisiejszej granicy dotyczy ta sama lub bardzo podobna spuścizna kulturowa (tradycja, obrzędy, zwyczaje). Po 1945 roku, mimo oficjalnych deklaracji o przyjaźni między Polską Ludową a Czechosłowacją, granica praktycznie i skutecznie dzieliła. Dopiero po roku 1989 mogło się to zmienić.

Zmiana stosunków politycznych i społecznych w obu państwach stopniowo przyniosła zmiany we wzajemnych kontaktach, nie tylko między mieszkańcami, ale także między przedstawicielami samorządów.

Pierwszym polskim samorządem w Euroregionie Silesia, który podpisał oficjalną umowę partnerską po roku 1989 z czeskim miastem (Opawą) był Racibórz, który uczynił to już 1.06.1991 roku. Potem przez kilka lat, mimo coraz bardziej powszechnych kontaktów – zwłaszcza gmin bezpośrednio leżących przy granicy z Czechami – nie odnotowano faktu podpisania oficjalnej umowy partnerskiej. Jako kolejne gminy zrobiły to Rydułtowy (1995), Branice (1996), Baborów i Krzyżanowice (1998) – Krzyżanowice od razu z trzema sąsiadami. Po roku 2000 umowy partnerskie podpisywały kolejne samorządy. Ciekawym wyjątkiem od powyższych reguł jest miasto Wodzisław Śl., gdzie formalną współpracę partnerską realizuje się nieprzerwanie od 1954 roku. Dzisiaj nie ma praktycznie samorządu po polskiej stronie Euroregionu Silesia, który by nie współpracował z partnerem samorządowym po stronie czeskiej.

Polsko-czeskie partnerstwa miast i gmin Euroregionu Silesia

Gmina polskiej części Euroregionu Silesia	Gmina partnerska z Republiki Czeskiej	Rok podpisania oficjalnej umowy partnerskiej	Inne państwa, z którymi polska gmina ma umowę partnerską
Baborów	Hradec nad Moravicí	1998	Niemcy
Branice	Úvalno	1996	Niemcy
	Krnov	2000	
	Albrechtice	2000	
	Osoblaha	2000	
Głubczyce	Krnov	2000	
	Albrechtice	2001	
	Rusíc	2005	
Gorzyce	Dolní Lutyně	1999	Słowacja, Ukraina
	Bohumín	2007	
Kietrz	Sudice, Oldřišov, Třebom, Štěpánkovice, Rohov, Kobeřice, Hněvošice, Bolatice	1999	Ukraina
	Bílovec	2005	
Kornowac	Vřesina	2005	
Krzanowice	Chuchelná	2000	Słowacja, Ukraina, Niemcy
	Strahovice	2011	
Krzyżanowice	Hať	1998	Niemcy, Węgry
	Šilheřovice	1998	
	Píšť	1998	
	Bohumín	2010	
Kuźnia Raciborska	Bolatice (z Rudami)		
Lubomia	Horní Suchá	2003	
Lyski	Darkovice	2008	
Marklowice	Stonava	2007	Francja
	Stěbořice	2003	
Mszana	Fryčovice	2011	Niemcy
	Sudice		
Pietrowice Wielkie	Horní Benešov	2000	Tak
	Melč	2010	
Racibórz	Opava	1991	Niemcy, Węgry, Rosja, Francja
Rudnik	Kobeřice		
Rydułtowy	Orlová	1995	Dania
Wodzisław Śl.	Karviná	1954	

Podpisanie umowy partnerskiej gmin Lyski i Darkovice w 2008 roku

Współpraca partnerska polskich i czeskich samorządów przybiera bardzo różnorodne formy. Oczywiście, nie współpracują tylko przedstawiciele organów władzy. We wspólne działania zaangażowani są pracownicy urzędów, jednostek organizacyjnych, ale także stowarzyszenia i organizacje działające po obu stronach granicy oraz zwykli mieszkańcy.

Do najczęściej występujących form współpracy transgranicznej pomiędzy polskimi i czeskimi samorządami należą:

- organizacja wspólnych imprez integracyjnych — kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych,
- współpraca szkół połączona często z wymianą uczniów,
- organizacja wspólnych, międzynarodowych przeglądów artystycznych, koncertów (w tym także przeznaczonych specjalnie dla dzieci i młodzieży),
- organizacja i uczestnictwo we wspólnych, międzynarodowych zawodach pożarniczych (strażackich),
- organizacja przez kluby sportowe wspólnych meczów i różnych sportowych mitingów,
- organizacja obozów i spływów kajakowych,
- spotkania przedstawicieli organów władz samorządowych (np. wspólne posiedzenia Rad Gmin, odpowiednich Komisji),
- opracowanie i wydanie szeregu publikacji książkowych o różnej tematyce – dotyczące atrakcji przyrodniczych, wydarzeń historycznych czy walorów kulinarnych,
- współpraca podczas zagrożeń, np. powodziowych,
- spotkania przedsiębiorców, organizacji gospodarczych.

Bardzo wiele elementów współpracy międzynarodowej ma miejsce w ramach realizowanych projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Prawie wszystkie

Uroczystości wejścia Polski i Czech do „strefy Schengen” na przejściu granicznym Chałupki-Bogumin 20 grudnia 2007 roku z udziałów przedstawicieli samorządów powiatu raciborskiego i wodzisławskiego oraz czeskich gmin i miast

gminy realizowały tego typu projekty. Do ich dyspozycji były w tym okresie programowane środki w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 oraz Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia. Niektóre samorządy – zwłaszcza te leżące w bezpośredniej bliskości granicy – zrealizowały ich kilkadziesiąt. Samych projektów zrealizowanych tylko przez polskich partnerów do tej pory z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia było 183, na łączną kwotę dofinansowania z EFRR 2 609 672,72 EUR.

Realizowane przez samorządy wspólne przedsięwzięcia w ramach projektów to w ostatnich latach chyba najczęstsza forma i pretekst do wzajemnych intensywnych kontaktów. Efektem tych wspólnych działań są nie tylko wybudowane drogi, ścieżki rowerowe, wydane publikacje i mapy, czy dobrze zorganizowane festiwale, przeglądy, zawody strażackie lub sportowe. Rezultatem tych przedsięwzięć jest przede wszystkim lepsze poznanie się i pogłębienie wzajemnego zaufania. Przy realizacji wspólnych projektów partnerzy – a jest nimi bardzo wiele różnych grup społecznych – mogą i muszą ze sobą dobrze współdziałać, co rozwija i pogłębia wzajemne więzi, ale także buduje dobry fundament na przyszłą współpracę, niekoniecznie już z wykorzystaniem środków unijnych.

Współpraca międzynarodowa gmin z punktu widzenia polityki państwa jest nazywana „diplomacją oddolną”. Dzięki zaangażowaniu się we współpracę mieszkańców najmniejszych jednostek samorządu terytorialnego z różnych krajów stosunki między narodami nie odbywają się na poziomie rządów czy najwyższych przedstawicieli państwa, ale na poziomie społeczności lokalnych. Taka forma współdziałania prowadzi do lepszego poznania oraz zbliżenia się społeczeństw państw, a dzięki wymianie doświadczeń na polu różnych dziedzin przyczynia się do usprawnień chociażby w zakresie gospodarki lokalnej i wpływa na ogólne poszerzenie wiedzy. Efekty tej współpracy są nie do przecenienia. Pozwalają bowiem nie tylko na efektywną wymianę doświadczeń na poziomie samorządu terytorialnego, ale także ułatwiają rozwój turystyki na obszarze pogranicza, zapewniają współpracę w rozbudowie infrastruktury po obu stronach granicy, są także znakomitym narzędziem promocji. Generalnie można stwierdzić, że prowadzą do kulturowego rozwoju regionu po obu stronach granicy.

Biorąc pod uwagę zakres i formy współpracy partnerskiej samorządów lokalnych Euroregionu Silesia z obu stron polsko-czeskiej granicy, można mieć nadzieję na jej dalszy rozwój, a w efekcie na wzrost znaczenia całego regionu w zakresie nie tylko gospodarczym, ale także kulturowym i społecznym.

fol. G. Wawoczny

20-lecie współpracy Miast Racibórz i Opawa - 2011